

Instrukcja obliczania wyników narzędzi psychologicznych stosowanych w diabetologii

Materiał przygotowany do publikacji na stronie Polskiego Towarzystwa Diabetologicznego

Dokument zawiera zasady obliczania i interpretacji wyników trzech narzędzi: DDS-17, PAID oraz WHO-5.

Zakres dokumentu

- DDS-17 - skala oceny dystresu cukrzycowego wraz z podskalami.
- PAID - skala Problem Areas in Diabetes.
- WHO-5 - wskaźnik dobrostanu psychicznego.

1. DDS-17 (Diabetes Distress Scale)

Skala DDS-17 pozwala obliczyć wynik całkowity dystresu cukrzycowego oraz cztery wyniki podskal odnoszących się do różnych obszarów obciążenia psychicznego związanego z chorobą.

Sposób obliczania

- Zsumuj odpowiedzi pacjenta dla pozycji należących do danej skali.
- Podziel uzyskaną sumę przez liczbę pozycji w danej skali.
- Otrzymany wynik jest średnim wynikiem pozycji dla skali ogólnej lub podskali.

Progi interpretacyjne

Średni wynik pozycji 2,0-2,9 oznacza umiarkowany dystres, natomiast wynik $\geq 3,0$ wskazuje na wysoki dystres. Zależności między wynikami DDS a zachowaniami zdrowotnymi oraz wskaźnikami biologicznymi, takimi jak HbA1c, mogą być widoczne już przy wynikach $> 2,0$.

Niezależnie od wyniku średniego warto przeanalizować odpowiedzi pacjenta we wszystkich pozycjach. Szczególnej uwagi wymaga każda pojedyncza pozycja oceniona na > 3 .

Arkusz obliczania wyników

Skala	Pozycje	Podziel przez	Średni wynik	Co najmniej umiarkowany dystres
Wynik całkowity DDS	1-17	17	_____	tak ___ nie ___
A. Obciążenie emocjonalne	2, 4, 7, 10, 14	5	_____	tak ___ nie ___
B. Dystres związany z lekarzem	1, 5, 11, 15	4	_____	tak ___ nie ___
C. Dystres związany z leczeniem	3, 6, 8, 12, 16	5	_____	tak ___ nie ___
D. Dystres interpersonalny	9, 13, 17	3	_____	tak ___ nie ___

Interpretacja wyników DDS-17

Średnia wartość	Poziom diabetes distress	Znaczenie kliniczne

< 2,0	Niski	Brak istotnych trudności emocjonalnych związanych z chorobą.
2,0-2,9	Umiarkowany	Umiarkowany poziom obciążenia emocjonalnego - warto obserwować i omówić wynik w trakcie wizyty.
>= 3,0	Wysoki	Istotny klinicznie poziom diabetes distress - wskazane skierowanie pacjenta na konsultację psychologiczną lub wsparcie edukacyjne.

Piśmiennictwo

Polonsky WH, Fisher L, Earles J, Dudl RJ, Lees J, Mullan JT, Jackson R. Assessing psychosocial distress in diabetes: Development of the Diabetes Distress Scale. *Diabetes Care*. 2005;28:626-631.

Fisher L, Hessler DM, Polonsky WH, Mullan J. When is diabetes distress clinically meaningful? Establishing cut-points for the Diabetes Distress Scale. *Diabetes Care*. 2012;35:259-264.

2. PAID (Problem Areas in Diabetes)

PAID jest standaryzowanym kwestionariuszem samoopisowym opracowanym przez Polonsky'ego i wsp. (1995), służącym do oceny emocjonalnego obciążenia związanego z cukrzycą, określanego jako diabetes distress. To jedno z najczęściej stosowanych narzędzi psychologicznych w diabetologii klinicznej.

Sposób obliczania

Etap	Opis
Suma punktów ze wszystkich 20 pozycji	wynik surowy 0-80
Wynik końcowy	suma x 1,25; zakres 0-100

Interpretacja wyników

Wynik	Interpretacja
0-20 punktów	Minimalne obciążenie. Uwaga: wynik 0 może świadczyć o oporze lub zaprzeczeniu.
21-39 punktów	Niski poziom stresu cukrzycowego.
40-50 punktów	Umiarkowany poziom stresu cukrzycowego.
> 50 punktów	Wysoki poziom stresu cukrzycowego wymagający interwencji psychologicznej.

Wynik ≥ 40 punktów sygnalizuje potrzebę interwencji terapeutycznej oraz zwrócenia uwagi na przebieg leczenia - rozmowy z lekarzem diabetologiem, edukatorem lub dietetykiem. Jeżeli wynik przekracza 50 punktów albo działania zespołu leczącego nie prowadzą do redukcji dystresu, należy rozważyć interwencję psychologiczną.

Piśmiennictwo

Cichoń E, Kiejna A, Gondek TM, Obrębski M, Sutkowska E, Lloyd CE, Sartorius N, Kokoszka A. PAID-PL - The Polish Version of the Problem Areas in Diabetes Scale: Perfect Reliability and a One-Factor Structure. *Diabetes, Metabolic Syndrome and Obesity*. 2021;14:4433-4441. doi:10.2147/DMSO.S322850.

Copyright © 1999-2021 by Joslin Diabetes Center. All rights reserved. Reprinted with permission. Copyright © 1999-2021 by Joslin Diabetes Center. Wszelkie prawa zastrzeżone. Przedrukowano za zgodą.

3. WHO-5 Well-Being Index

Kwestionariusz WHO-5 jest krótkim, standaryzowanym narzędziem do oceny subiektywnego dobrostanu psychicznego w ciągu ostatnich dwóch tygodni. W diabetologii jest często stosowany jako szybki test przesiewowy w kierunku obniżonego nastroju lub depresji oraz do monitorowania jakości życia.

Skala WHO-5 jest rekomendowana przez Światową Organizację Zdrowia (WHO), Europejskie Towarzystwo Badań nad Cukrzycą (EASD) oraz Polskie Towarzystwo Diabetologiczne (PTD) jako jedno z podstawowych narzędzi oceny dobrostanu.

Obliczanie wyników

Krok	Opis
Krok 1	Zsumuj punkty ze wszystkich 5 pozycji - zakres 0-25 punktów.
Krok 2	Przelicz wynik na skalę 0-100 (opcjonalnie): wynik WHO-5 = suma punktów x 4.

Interpretacja wyników

Wynik surowy (0-25)	Wynik przeliczony (0-100)	Interpretacja kliniczna
0-12	0-48	Obniżony dobrostan, ryzyko depresji - zaleca się dalszą diagnostykę, np. HADS lub PHQ-9.
13-25	52-100	Dobry poziom dobrostanu psychicznego.

Piśmiennictwo

Psychiatric Research Unit, WHO Collaborating Center for Mental Health, Frederiksborg General Hospital, DK-3400 Hillerød.

Polska wersja kwestionariusza WHO-5 - źródło materiału cytowanego w dokumencie wyjściowym.